

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása magyarországi kockázatának értékelése

- tájékoztató kutatási jelentésről¹ -

A pénzmosás elleni küzdelem hazánkban az elmúlt években fokozottan került az érdeklődés középpontjába. Ennek is köszönhető, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) tudományos kutatással bízta meg **az Országos Kriminológiai Intézetet (OKRI)** „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása magyarországi kockázatának értékelése” címmel.

Az OKRI a *Magyar Köztársaság Ügyészségének* tudományos, kutató és képzési intézménye. Feladata a bűnözés kutatása, a kriminológia, a kriminalisztika és a büntetőjog-tudományok elméletének és gyakorlatának fejlesztése, továbbá a kutatási eredmények hasznosításának elősegítése, valamint közreműködés az ügyészek, alügyészek, ügyészségi fogalmazók és kutatók képzésében, továbbképzésében.

A kutatás eredményei nemzetbiztonsági okokból csak korlátozottan kerülnek publikálásra.

1. A kutatás előzménye

Az *Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága (Moneyval) országjelentésben megfogalmazott ajánlások végrehajtásáról készült akciótervről* szóló 1303/2011. (IX. 2.) Korm. határozat (Akcióterv) kimondja egy nemzeti kockázatelemzés („risk assessment”) elkészítésének a kötelezettségét a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás vonatkozásában.

A koncepció kialakítása az NGM felelősségében kezdődött meg a nemzetközi ajánlások és módszerek figyelembevételével. A kockázatelemzés elkészítésének módszereiről, a vizsgálandó témakörökről, területekről az OECD keretein belül működő Pénzügyi Akciócsoport - Financial Action Task Force az FATF egy tájékoztató dokumentumot tett közzé (*Money Laundering & Terrorist Financing Risk Assessment Strategies, 2008. június 18.*) honlapján. Az FATF dokumentum alapján a nemzeti kockázatelemzésnek tudományos (kriminológiai) kutatásokon alapuló adatokból, illetve egyéb statisztikai adatokból kell következtetéseket levonnia, és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyságára vonatkozó megállapításokat tennie. Az NGM áttekintette továbbá a nyilvánosan hozzáférhető, egy-egy adott ország vagy nemzetközi szervezet által készített nemzetközi kockázatelemzéseket, amelyek jellegükben eltérést mutatnak. Mindezek alapján az NGM megkezdte a kutatás előkészítését és a koncepció kidolgozását.

A fentiek figyelembevételével, az NGM a nemzeti kockázatelemzés elkészítésének folyamatába az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI) szakértőinek, munkatársainak bevonását látta szükségesnek, tekintve, hogy ők rendelkeznek a nemzeti

---

¹ Forrás: Kutatási jelentés „A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása magyarországi kockázatának értékelése” címmel.

kockázatelemzés elkészítéséhez szükséges megfelelő kriminológiai-tudományos tapasztalattal és szakértelemmel.

Az Akcióterv aktualitását az biztosította, hogy a Moneyval 2009–2010-ben folytatta le Magyarország ún. „negyedik körös” országértékelését, amelynek során megvizsgálta, hogy a hazai jogszabályok és intézményrendszer mennyiben felelnek meg a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni nemzetközi követelményeknek. A vizsgálat eredményeképpen elkészült *országjelentés*² a 2010. szeptember végén tartott plenáris ülésen került elfogadásra és 2010 decemberében történt meg nyilvánosságra hozatala. A jelentésben megfogalmazott megállapítások és ajánlások fontosak az ország pénzügyi rendszerének a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni harcra való felkészültsége megítélése szempontjából.

Az országjelentés általános megállapításai között szerepel, hogy nem készült még nemzeti szintű elemzés a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás magyarországi lehetséges kockázatának értékelése céljából és a vizsgálók egyértelmű *ajánlást* tesznek a *kockázatelemzés* („risk assessment”) elkészítésére.

A kutatási jelentés az NGM-mel kötött szerződésben foglalt határidőre elkészült. A kutatás eredményei a bűnmegelőzési és bűnüldözési célok hatékony érvényesítése miatt csak korlátozottan kerülnek publikálásra.

2. A kutatásról

Az OKRI kutatása több szempontból újszerűnek mondható. A pénzmosást, mint jelenséget mindeközéig a legtöbb hazai tanulmány főként elméleti oldalról igyekezett megközelíteni, melyek széles körű ismeretanyagot nyújtanak a pénzmosás fogalmáról, általában a pénzmosási technikákról, a hazai és a nemzetközi szabályozásokról. Általában ezek a tanulmányok a bűncselekmény empirikus tapasztalataival adósnak maradnak. Az OKRI kutatásában arra vállalkozott, hogy felderítse és bemutassa a pénzmosás bűncselekményének hazai keresztmetszetét a kriminálstatisztikai jellemzők ismertetésével, e deliktumok gyakorlati jellemzőit, problémáit, végigkövesse azt a folyamatot, ami egy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (Pmt.) szerinti bejelentéstől egy esetleges elmarasztaló ítéletig terjed. Emellett hangsúlyt fektet a pénzmosás alapcselekményeinek a felfedezésére, behatárolására, a pénzmosásos cselekmények tipizálására az elkövetési magatartások, módszerek szerint.

3. A kutatás elemei, módszere

- Kriminálstatisztikai elemzés

A kriminálstatisztikai elemzés forrása az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ERÜBS), illetve az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi

²

Elérhetőség a Moneyval honlapon:
[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/HUN-MERMONEYVAL\(2010\)26_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/HUN-MERMONEYVAL(2010)26_en.pdf)

Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) adatbázisa volt. Az elemzés különösen az alábbi kérdésekre terjedt ki:

- a) a pénzmosás volumenének feltárása,
- b) a bűnözés forrásai, földrajzi eloszlása, központjai,
- c) a belföldről bűncselekményekből származó pénz mennyisége.

- **Kerekasztal- és fókuszcsoportos beszélgetések**

Az egyik fórumon a nyomozó hatóságok tapasztalatait gyűjtötték össze a kutatók mind a pénzmosás, mind az alapul szolgáló alapcselekmények vonatkozásában. E megbeszélésen a következő pontokra került a hangsúly:

- a) a nyomozások megindulása,
- b) tipikus alapcselekmények körének azonosítása
- c) a bűnügyi statisztika egyes kérdései

A második fókuszcsoportos beszélgetésen a pénzmosás elleni küzdelem terén érintett, kockázatosnak tekintett szektorok képviselői, érdekképviseleti szervek és szolgáltatók tapasztalatait gyűjtötték össze a kutatók. A főbb kérdések itt a következők voltak:

- a) a szektorspecifikus kockázatok feltárása (jellemző kockázati tényezők és veszélyek, sebezhető pontok azonosítása a pénzmosás által érintett szektorokban);
- b) az adott szektor jellemzői (nagysága, összetétele, tulajdonosi szerkezete, az ügyfelek, a termékek és a szolgáltatások típusai, az ügyfelek és tranzakciók földrajzi megoszlása);
- c) a pénzmosás elkövetési módszerei, technikái, a sebezhető, gyenge pontok;
- d) a kockázatérzékenységi alapon történő ügyfél-átvilágítás, a fokozott ügyfél-átvilágítás esetei.

- **Mélyinterjúk készítése a fókuszcsoportos beszélgetések tanulsága alapján a területen dolgozó kompetens szakemberekkel**

- **Aktavizsgálat kérdőív alapján**

A kutatás egyik leghangsúlyosabb részét az aktavizsgálat jelentette. Arra való tekintettel, hogy a pénzmosás bűncselekményét a 2007. évi XXVII. törvény 2007. június 1. napjával jelentősen módosította, az empirikus kutatás a 2008 és 2011 közötti időintervallumra korlátozódott.

Az aktavizsgálat főbb szempontjai a következők voltak:

- a) a NAV KH PEII (Pmt.-ben meghatározott pénzügyi információs egységként működő hatóság) által továbbított bejelentésekből indult eljárások azonosítása és végigkövetése a nyomozó hatósági, ügyészségi és bírósági eljárás során, továbbá a bejelentések továbbítása elmaradásának vizsgálata;
- b) a pénzmosás bűncselekményének gyanúja miatt indult eljárások azonosítása és végigkövetése a nyomozó hatósági, ügyészségi és bírósági eljárás során;
- c) az alapbűncselekmények fajtái;
- d) a pénzmosás elkövetési módszereinek/technikáinak és tipológiájának meghatározása;

- e) a pénzmosás tényállási elemei gyakorlati megjelenésének áttekintése;
- f) a pénzmosás finanszírozása legfontosabb csatornáinak, eszközeinek behatárolása.

Az aktavizsgálat két nagyobb körre korlátozódott: a bűnügyi akták és a NAV KH PEII tevékenységére vonatkozó akták vizsgálatára.

- Zárótanulmány

A kutatási eredmények összegzése zárótanulmányban történt.

Általánosságban megállapítható, hogy a kevés pénzmosással összefüggő eset sokféle mind az alapbűncselekményt illetően, mind a pénzmosás elkövetési magatartását. A jogalkalmazók szerint ez komoly mértékben nehezíti a bizonyítási problémák tipizálását.

A tanulmányozott jogerős ítélettel zárult ügyek jelentős részében gondatlanságból elkövetett pénzmosás vétségében [Btk. 303/A. § (1) bekezdés b) pont] találtak bűnösnek az elkövetőket.

A pénzmosási cselekmények elkövetési magatartása leggyakrabban az alapcselekményből származó pénzzel pénzügyi tevékenység folytatása vagy pénzügyi szolgáltatás igénybevétele [Btk. 303. § (3) bekezdés b) pont], kevés esetben fordult elő, hogy a bűncselekményből származó pénzt gazdasági tevékenység során használták fel [Btk. 303. § (3) bekezdés a) pont].

A kutatók megállapították, hogy azokban az ügyekben, amelyekben eljárás indul pénzmosás miatt, szinte kivétel nélkül vádemelés történik és a befejezett ügyek elítéléssel zárulnak.

A gyakorlati szakemberek tapasztalatai szerint jellemzően a költségvetési csalás (korábban adócsalás), a csalás, a sikkasztás, a hűtlen kezelés jelennek meg alapcselekményként. Előfordul ezek mellett a vesztegetés és a csődbűncselekmény is. Tipikusnak mondhatóak a pénzügyi nehézségek miatt a cégek mentését célzó konstrukciók.

A tanulmány alapján a hazai rendszer általános problémái közül kiemelhető a pénzmosás elleni küzdelem hatékonyságát leginkább meghatározó széttagoltság és az információáramlás problémája. Ezeken kívül befolyásolja a pénzmosással kapcsolatos bűncselekmény gyakoriságát, az azok elleni fellépés eredményességét a készpénzforgalom mértéke, a szakirányú képzés minősége, valamint a büntetőjogi törvényi tényállás gyakorlati alkalmazhatósága. A rendszer hatékonyságának méréséhez kapcsolódóan a tanulmány megállapításai alapján is említést érdemel az egységes statisztikai rendszer részbeni hiánya.

4. Összegzés

Az OKRI kutatása kiterjedt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása büntetőjogi szabályozására, a bűnügyi statisztikában fellelhető pénzmosásos esetek elemzésére; a jogalkalmazási tapasztalatok összegzésére (nyomozási, ügyészségi

és a szektorok és a NAV KH PEII tapasztalatai alapján); a bűnügyi aktavizsgálat tapasztalataira; továbbá mindezek alapján a jogalkalmazás problémáira. A kutatási jelentésben az OKRI választ ad arra, hogy kutatása alapján vajon miért kevés a pénzmosás (ügy), illetve megoldási javaslatokat tesz arra vonatkozóan, hogyan növelhető a hatékonyság, illetve hogyan lehet eredményeket felmutatni a bűnmegelőzés, bűnüldözés a jogalkotás és jogalkalmazás vonatkozásában.

A kutatási jelentés egyedülálló Magyarországon. Megállapításai és eredményei a közeli és a távolabbi jövőben a jogalkotásban, a statisztikai rendszer fejlesztésében, illetve a jogalkalmazási gyakorlat hatékonyságát javító törekvésekben és kezdeményezésekben hasznosulnak elsősorban.